

Mithat
TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E.1027

Mithat Paşanın Abdülhamide arızası

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E.1027

Padişahım,

'Meşrutiyeti vaz' ve ilândan muradımız, istibdadı ref ve Zatı Şâhânenizi vezaifinizde ikaz ve vükelâyî devletin vezaifini tayin ve milletimizin meyanında müsavatı kâmileyi temin edip elbirliğiyle ve gerçekten mülkûn ıslahına çalışmaktır.

Otuz senedenberi neşredilip de ahkâmı icra olunmayan Hattı Hümayunlar gibi şimdiki Hattı Hümayunu mülûkâneleri buhranı hâzırın indifaidinden sonra bile hükümsüz kalmıyacaktır. Zira Kanunu Esasiyi ilândan muradımız yalnız meselei şarkiyenin hüsnü tesviyesine medar olmak ve Avrupalıların aleyhimize açılan ağızlarını kapamak nümayişinden ibaret bir cemile değildir.

Bu bapta Zatı Şâhânelerine bazı izahat arzeylileyim. Evvelâ zatı mülûkânelerine aite olan vezaifi hükûmdaranenizi mutlaka bilmelisiniz. Zira bilcümle harekâtınızdan millet nazarında mesul olacaksınız. Bunun için vükelâyî devlet ve memurini hükümet icrayı vezaifinden emin olmalıdır ki dört yüz senedenberi milletimizi denaete alıştırıp devleti duçarı tedenni eden müdahinlikten yakayı sıyralım.

Bendenizin Zatı Mülûkânelerine fevkalâde riayetim vardır. Ancak ahkâmı şer'i şerife tatbikan milletimizin menafine muzır olan en ufak hususta bile size itaat etmekte mazurum. Hem de vatanımın selâmet ve saadetini temin için vicdanımla müteahhidim. Fakat korkarım kibü efkâr ve ef'alden dolayı ileride millet bendenizi müttehim ve mesul tutsun. Şu arzedeceğim doğru sözlerden kalbiniz şüpheye varmasın. Ne çare ki en ziyade korktuğum bilâhara vicdanımın bendenizi mahcup edip tutması milletimin ta'n ve tevbihine uğramaktır. İşte bu dehşetti ki Zatı Şâhânelerini tasdi için bendenize eûret veriyor.

Padişahım ! Osmanlılar kendi kendilerini ıslah ve idare iktidarını haiz olmalıdır. Usulü meşveretle idare olunan bir millette nizam nedir bilir misiniz? Tafsile hacet yoktur. Bendenize emniyet ediniz efendim. Bununla beraber ricâli milletten de emin olunuz. Padişahım! Bendeniz

bir bârı sakil altındayıl. Osmanlı sıfatıyla icrayı vazife edeceğim. Bir memurun kendisini vicdânen mesul tutarak icrayı âf'âl etmesinin lüzumu gibi bir vezir de hem vicdânı, hem milleti nezdinde kendisini mesul bilmelidir. Ümit ve ıftihar ederim ki vicdânımın beni mesul tutabileceği bir harekette bulunmadım. Fakat milletin bendenizi mesul tutmağa çalışmalarını isterim. Hem bu hale fahirlenirim.

Padişahım ! Dokuz gün oluyor ki maruzatı mütekaddimeyi is'af etmemekte devam ediyorsunuz. Amelenin âletine müşabih olan nizamâtı mübremeyi reddiyorsunuz. Halbuki âletsiz iş görülmez. Bu hale karşı ise henüz dehşetli zelzelelerden mahvu inkıraz derecesini savuşturan binayı devleti tamire çalıştığımız sırada siz âdeta yakmak istiyorsunuz nuzdiyebilirim. Eğer bu esbaba mebni bendenizi serkârdan azlederseniz, rica ederim annanı idare, mizacı Şâhânenizle icraatı devleti hali hâzırın ehemmiyet ve ilcaatına tevfikân imtizaç ettirip kullanabilecek bir yeddi iktidara tevdi buyrulsun.

18 Ocak 1877

Mithat